

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Емилия Хинкова Евгениева

Относно: Дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2 Педагогика, научна специалност Специална педагогика

Тема на дисертационния труд: Сексуалното образование на ученици с увреден слух

Автор: Недялка Петрова Гарова

Научен ръководител: проф. д.п.н. Дора Левтерова

Общо представяне на процедурата и докторанта

Представените от госпожа Гарова комплект текстови документи - дисертация, автореферат, автобиография и приложения, отговарят на изискванията и дават пълна представа за съдържанието на разработения от нея труд.

Актуалност на тематиката

Темата на дисертационното проучване е важна за съвременната образователна и социална среда не само за младите хора, а за цялото ни общество. Днешната реалност е изпълнена с ново съдържание, нови модели, нов начин на живот. В най-едри щрихи това се представя като глобална информационна среда на живот, трудова и социална реализация. В тази нова среда се налага да се полагат грижи за съответните нови модели на взаимоотношения, които променят, допълват, развиват ценностите ни. В тази нова среда сексуалното образование, сексуалната култура, сексуалното здраве остават базисни теми. От стойностното им развиване и постигане се предопределя много качеството на живот на всеки млад човек. Затова намирам, че представената за оценка дисертационна разработка, е важна за педагогическата теория и практика и обучението и възпитанието на подрастващите.

Темата за сексуалното образование по-често е събуждала притеснение, отколкото креативно и рационално професионално разчитане, от страна на педагозите. Предприетото дисертационно изследване дава възможност да се предостави структуриран прочит на проблема и да се дадат практически приложими модели на педагозите и родителите, така че да се преодолее чувството на несигурност в часовете и разговорите, свързани със сексуалната култура и здраве.

Познаване на проблема

Представеният анализ на литературни източници по проблема е систематизиран и насочен към обосноваване и структуриране на изследователската идея. В обособените седем параграфа се описват три от избраните акценти по темата. Първият е насочен към смисъла и образователния контекст на сексологията, сексуалното образование, сексуалното възпитание. В представената постановка се прави анализ на развитието на проблема в исторически план. Понятието сексуалност се дефинира и описва чрез компонентите на психологически и социален, културен и психиатричен смисъл. Прави се оценка на педагогическия аспект в сексологията.

Представеният литературен анализ на сексуалното образование на децата и учениците разглежда, от друга страна, съдържанието, методите, структурата на процеса на обучение по темата, спрямо възрастовите особености на подрастващите. Описано е учебното съдържание по темата, така както е представено в дисциплините от цикъла природни науки и екология във формалното и неформално образование, в последните десетилетия и последната учебна година 2017/2018.

Третият аспект на анализа на литературни източници е свързан с описанието на децата и учениците с увреден слух. В текста на този параграф се забелязва изкушенията по темата на докторанта.

Проблемът с обучението на деца с увреден слух е сложен и изисква значителен ресурс от страна на образователната система и педагозите. Сложността идва от проблемите, които възникват с възможностите за комуникация на тези подрастващи. Но освен това, сложността идва и от многообразието от условия, в които се развиват тези и всички останали деца, които се обучават днес в българското училище. Факторите, които оказват влияние върху тяхното изграждане не са няколко, а много. Така както са структурирани в изследването те са свързани с: място на живеене, социална среда, етническа принадлежност, степен на увреждането, вариант на компенсирането, училищни постижения и т.н. Това налага индивидуалната работа с всички ученици. В този смисъл дисертацията на госпожа Гарова е важна и с това, че показва подход за описание на факторите на средата, в които израстват съвременните деца и в частност, децата с увреден слух. Показва също, че тези фактори, независимо колко са, могат да бъдат проследени и да се потърсят начини и средства за тяхното обезпечаване с педагогически подходи и минимизиране на негативно им влияние.

Методика на изследването

Изследването е базирано на няколко подхода - изследване на документи; проучване с анкета; формиране на развиващ експеримент и измерване на динамиката на промяната; създаване на допълнителни средства за учебна работа като тематичен жестов речник и интерактивни средства за обучение.

Всички тези методи са по посока на формулираната цел за създаване на профил на сексуалното образование на днешните деца.

Хипотезата на изследването допуска, че ако към това актуално състояние се допълнят адекватни за времето и мисленето на съвременните деца учебни подходи, то резултатите ще са в пъти по-добри.

Това е интересен динамичен подход към постигане на зададената цел, която може да разшири зададеното установяване на състояние на проблема по посока на конструиране на проекция за развитие на установената среда и съдържание на сексуалното възпитание. Това ми дава основание да кажа, че дисертацията, още на ниво на анализиране на данните, е постигнала повече от формулираното в изследователска програма. Факт, който може да бъде двупосочно коментиран. Може да се каже, че поставените задачи не са изчерпателни. Но може да се коментира и като ефект от многоаспектността на проблема и малкото натрупан научно-теоретичен опит по него. Може да има и трети коментар. Качествата на госпожа Гарова, като изследовател в областта на педагогиката, са безспорни и е добре тя да продължи да ги развива и прилага за нуждите на практиката.

Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Представеното дисертационно изследване е важно за администрирането и практическото реализиране на темите от сексуалното образование на подрастващите и в частност на глухите деца.

1. Представеният анализ на учебното съдържание и възможността чрез него да се формира качествено знание за сексуалното здраве и култура, изчерпателно описват съвременната ситуация.
2. Разработеният иновативен модел на учебно съдържание е в контекста на ключовата компетентност за здраве и екологично възпитание.
3. Създадената система от иновативни методически модули за работа по темата в дигитална среда прави отпратка и към развитието на ключовата компетентност за дигиталната грамотност.
4. Създаденият тематичен жестов речник по проблема, допълва липсващи модули от лексиката на жестовите речници.

5. Не на последно място като принос поставям теоретично дефинираното и разработено съдържанието на сексуалното образование. Днес то е особено актуално в средата на чувствителността на обществените дебати по проблема.

Вероятно може да се открият и още приноси, но тези са ориентирани към ключови проблеми в образователната система и в частност в съдържанието и методите на сексуалното образование.

Постигнатите изследователски задачи са описани представени, обработени и систематизирани чрез разнообразни статистически методи, които са анализирани качествено.

Езикът на анализа е коректен и научно мотивиран.

Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Квалификацията и професионалният опит на госпожа Гарова са изцяло свързани с проблема на дисертационното изследване. Учител по биология, специалист в областта на слухо-речевата рехабилитация, директор на училище, участник в редица проекти, свързани с политиката и дейността по изграждане на общество без изключване и създаване на условия за равни възможности за всеки от неговите членове.

Автореферат

Авторефератът е добре структуриран и показва важните приносни моменти на дисертационната разработка. Теоретичните постановки на дисертацията са представени синтезирано. Дефинирани са понятията, описани са характеристиките и са представени критериите за оценка. Изследователската програма е изчерпателна и позволява структурирано и логично проследяване на данните в третата глава. Схемите и диаграмите са добре подбрани и илюстрират ключовите моменти от изследването.

Списъкът от приноси от дисертационното изследване е стегнат, конкретен и носещ степента на научна отговорност на докторанта.

Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Представеното дисертационно изследване има значителни теоретични и практически постижения и в този смисъл препоръчвам те да се диференцират и разработят като монография и практически ръководства за педагози.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеното в дисертационния труд изследване е на необходимото научно равнище, без претенциите да бъде изключително постижение.

Смятам, че дисертационният труд отговаря на всички изисквания за подобен род научни разработки. На това основание и предвид общото положително впечатление от компетенциите на докторантката, с професионална убеденост, предлагам на уважаемите членове на Специализираното научно жури, да дадат своя положителен глас за придобиване на образователната и научна степен "доктор" на Недялка Гарова.

21 април 2019 г.

Изготвил становището:

Доц. д-р Емилия Евгениева